

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter IV

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter IV", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter IV*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN , 1926-1930, s. 464. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl04val-shoot-idm140153714228032/facsimile.pdf> (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter IV

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Kom nu hver Jernist og Riddet huld;
Det volde jer ingen Harm!
Indvjer, og kaster det sorte Muld
Over ung Valborgs Arm.

Nu ganger Valborg i Nonnetal,
I Klosteret har hun hjemme.
Messen hun aldrig forsomme skal,
Og aldrig Axel glemme.

Bedre dog, ei at væte født,
End kun i Sorg at græde;
Næst Selen synker i Havets Skied,
At mindes sin tabte Glæde.

Gud denem forlade, søer Aarsag en,
At de ei sammet maas være,
Som have hinanden af Hiettet kær,
Og elsker i Tugt og Æret

261 *Dit Skiold, dit Sværd... omvundet af din Piges Blomsterkrands* dette fremstilles paa den smukke Titelvigning i Originaludgaven, som oprindeligt er tegnet af Oehl. til Grevinde Schimmelmans haandskrevne Eksemplar af Tragedien.

CORREGGIO

Affattelsestid: Allerede i sit Brev til Goethe fra Paris, Máj 1807, omtaler Oehl. sine Planer om en »Correggio«. Med Mellemrum blev Tanken genoptaget; han drøftede den saaledes paa Coppet (Vinteren 1808—1809) med Digteren Zach. Werner. Den endelige Tilskyndelse til Arbejdet modtog han det følgende Foraar i Parma og Modena; Tragedien blev digtet paa Tysk i Rom og Grotta ferrata samme Sommer (den var afsluttet i August 1809), og blev først efter Hjemkomsten samme Efteraar oversat til Dansk af Digteren. (Indledningen S. XXXI—XXXIII; »Erindringer«, II, 1850, S. 66, 169, 185—186, 204, 206, 214—218; III, S. 7—8, 17, 30; »En Reise«, I, 1817, S. 93; Mynsters »Mindeblade«, 1879, S. 170 og 189; »Breve fra og til Hans Christian Ørsted«, I, 1870, S. 288; »Goethe-Jahrbuch«,

1887, S. 11—12). *Udkom* i Januar 1811; Førsteudgaven er lagt til Grund for nærværende Udgaves Tekst. Senere af Digteren besørgede Udgaver: »Tragödiere, IV, 1832; »Tragödiere, VIII, 1842; »Tragödiere, X, 1849. Det fortjener at nævnes, at der allerede 1812 fremkom en italiensk Oversættelse af Tragedien.

Indleveret til Det kgl. Teater, der antog Stykket 20. Oktober 1810 med følgende Bemærkning: »Direktionen for Skuespillet ønsker at imodtage Sørgeospillet Correggio til Opførelse paa det Kongelige Theater, naar det maatte behage Hr. Professoren at udelade Recensionen af Mallerne i fjerde Act, da det ikke staaer i Direktionens Evne at fremstille den dertil hørende Decoration nogenleds taalelige (Protocoll over afgaaede Breve fra Skuespil Bestyrelsen 1807—1814; Rigsarkivet). Opført første Gang ved Festforestillingen i Anledning af Kongens Fødselsdag den 29. Januar 1811 (Musik af Kunzen) (»Erindringer«, III, S. 29—30; »Breve til J. P. Mynster«, 1862, S. 56; »Provst Frederik Schmidts Dagbøger. Udg. i Udvalg af N. Hæncke«, 1868, S. 86); indtil 6/1 1910 har det oplevet 45 Opførelser, hvortil kommer 12 af de tre første Akter alene. Opført paa Aarhus Teater (fra 14/11 1900), ialt 6 Gange. Correggio har været spillet af Foersom, N. P. Nielsen, V. Holst, M. Wiehe, Zangenberg og Johs. Poulsen; Mikel Angelo af Frydendahl, Ryge, Nielsen og N. Nøiendam. J. P. E. Hartmanns Ouverture, komp. 1858, udførtes første Gang i Musikforeningen 1860, paa Det kgl. Teater 14/11 1909.

Oehlenschlägers *Kilde* er *Vasari*: »Vite de piu eccellenti pittori, scultori ed architetti«, hvor han har benyttet Biografierne af Correggio, Raffael, Michelangelo, Giulio Romano. Hertil kommer Indtryk af Kunst fra »Nattens« og »Den hellige Magdalena« i Dresden til Freskerne i Parma, endelig personlige Rejseoplevelser.

Se Indledningen S. XXX—XLVII; »Provst Fr. Schmidts Dagbøger«, 1868, S. 88 og 133—134; S. *Meisling* i »Dansk Litteratur-Tidende for 1811«, Nr. 12, S. 177—191 (Replik hertil af F. C. Sibbern i »Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn«, 1811, No. 61—63; Duplik i samme Blads Nr. 66—67 af

Meisling); *F. C. Dahlmann*: »Betragtninger over Oehlenschlägers dramatiske Værker«, 1812, S. 42—52; *Jens Baggesen*: »Danske Værker«, 2. Udgave, XII, 1847, S. 93—99; *L. Tieck*: »Kritische Schriften«, IV, 1852, S. 270—313 (Replik hertil af *Oehlenschläger*: »Levnet«, II, 1831, S. 238—249; af *Sibbern*: »Kjøbenhavnsposten«, 1828, S. 193—195, 199—200, 213—215, og af *Clemens Petersen*: »Dramaturgisk Kritik«, 1860, S. 242—252); *J. L. Heiberg*: »Prosaiske Skrifter«, III, 1861, S. 237—238; *H. Steffens*: »Was ich erlebte«, VI, 1842, S. 259—261; *C. Hauch*: »Afhandlinger og æsthetiske Betragtninger. Ny Række«, 1861, S. 133—199; *Sibbern*: »Om Poesie og Kunst«, III, S. XIII—XVI; *Georg Brandes* i »Goethe og Danmark« (»Mennesker og Værker«, 1883, S. 27—29); *Vilh. Andersen*: »Adam Oehlenschläger. Ungdom«, 1899, S. 266—281.

Bidrag til Belysning af Digterens Oplættelse af Correggio-Figuren findes i »En Reise«, I, 1817, S. 25; II, 1818, S. 167, og i et Brev af 15. Maj 1823 til Skuespiller N. P. Nielsen (»For Romantik og Historie«, udg. af H. P. Holst, XIX, 1877, S. 93—95). Om Afstanden mellem Oehlenschlägers Helt og den historiske Correggio, som allerede Tieck skarpt fremhævede, kan anføres følgende tyske kategoriske Udtalelse af Kunsthistorikeren Julius Meyer (»Correggio«, 1871, S. 16): »Neuerdings hat sich bekanntlich die Romantik dieses rührende Konfliktes einer grossen Künstlerseele mit dem Elend bemächtigt, und Oehlenschläger in seinem Trauerspiele Correggio (1816) aus der Mischung jener Anekdoten mit eigenen Thaten von der krassesten Unwahrscheinlichkeit ein so jämmerliches Zerbild von des Meisters Leben und Wirken zu Wege gebracht, dass von dem Original auch nicht der kleinste Zug geblieben ist«.

265 *Maria Sophia Frederika Dronningens Navne.*

I hans Hæl, som paa hans Fødselsdag »Correggio« opførtes første Gang ved Festforestillingen i Anledning af Kongens Fødselsdag 29. Januar 1811; Oehl. havde i Forvejen oplæst Tragedien for Kongehuset (»Erindringer«, III, S. 14—15).

- 267 *Atropos* en af Skæbnegudinderne (*Moirerne*) i den græske Mytologi.
Poulsen Maleren Erik Poulsen (1749—1790).
Juul Jens Juul (1745—1802), det 18. Aarh.s ypperste Portrætmaler i Danmark.
Abildgaard Nicolai Abildgaard (1743—1809), Direktør for Kunstakademiet.
- 268 en *Longobard* Correggio stammede fra Lombardiet, som Longobarderne (efter Saxo nordiske Udvandrere) havde taget i Besiddelse i det 6. Aarh. e. Kr.
Vaterpas Lodbræt; Redskab, som anvendes i Bygningskunsten til Bestemmelse af et Plans vandrette Stilling.
- 271 *Agnus Dei*-Stav en tynd korsdannet Stav, som ofte ender med en Sejrsfane. I den kirkelige Kunst bæres den af Gudslammet (*Agnus Dei*), ofte ogsaa af Johannes Døberen.
Maleriet nærmest af Correggios Billeder svarer *Maddonnabilledet* i Museo Artistico Municipale, Milano, til Situationen ved Tragediens Begyndelse. Her sidder Moderen med sit Barn paa Skødet; den lille Johannes bøjer sig mod Jesusbarnet med sin *Agnus Dei*-Stav i Haanden. Hvorvidt Oehl. har set dette Billede, lader sig ikke med Sikkerhed afgøre, men alt synes at tale derfor.
- 273 *umærkelig* ubemærket.
- 276 *Dunst* Taage.
- 277 *lad af at græde* den tyske Udgave (1816): »So lass' das Weinen!
Silfe Sylfe; Luftaand.
Maddalena det kendte Billede i Dresden, som dog næppe er et Arbejde af Correggio, højest en Kopi efter en nu tabt Original.
- 278 *Hvad Godt er, bringer Held* Ordspillet er bedre i den tyske Udgave:

Gottin, Hell'ge!
Ey nun, das siad zwey Namen einer Sache:
Was gut ist bringt uns Hell, das Hell is gut!

- Dødningshovedet* paa Correggios Magdalene-Billedo findes intet Dødningshoved. Muligvis har Oehl. i sin Hukommelse blandet det sammen med Battonis Billedo med samme Emne (Tieck: »Kritische Schriften«, IV, S. 284). Efter Tiecks Mening er Billedot galt fortolket her; det forestiller nemlig Overgangen fra det verdslige Liv; Øjeblikket, hvor Evigheden aabner sig for det skønne Sansemenneske, men ikke den kontemplative Ro eller Omvendelsen. Tieck opkaster iøvrigt flere Gange bekymret det Spørgsmaal, om just dette lækre Billedo af Synderinden kan siges at være rigtig egnet til Opbyggelse for Eremiter (smst. S. 235), endside da til at omvende Røvere, som det sker i Tragediens femte Akt (smst. S. 309—310).
- 280 *Plankeværk* den tyske Udgave har *Væggen* (die Wand). I det følgende viser den danske Tekst nogen Usikkerhed paa dette Punkt (smilgn. S. 281).
et morsomt Stykke Kær! »ein när'scher Kerl«.
- 281 *Han gjorde mig der Benet* »Er machte mir die Beine«.
- 282 *den gamle Knebelsbart* »der kleine Schnurrbart«.
- 283 *I atten Aar er Rafael alt død* Raffael døde 1520, Correggio 1534.
som ej er døde bedre paa Tysk: »die noch nicht todt sind!«
- Natten* Hentydning til Correggios berømteste Billedo »Hyrdernes Tilbedelse« (*la notte*) i Dresden.
- 284 *Jeg sammenligner mig... ei med de Udødelige* Vasari fremhæver Correggios ringe Tanker om sig selv; han »indbildte sig heller ikke at udøve sin Kunst, hvis Vanskeligheder han kendte, med den Fuldkommenhed, som han gerne havde naaet.«
Jeg kiender deres Værker ej engang »Hans Arbejder var herlige, skønt han hverken kendte Antikens Værker eller den nyere Tids betydelige Arbejder, hvorfor det er let at forstaa, at han, hvis han havde faaet dem at se, vilde have naaet en endnu højere Fuldkommenhed.« At Correggio skulde have levet i Landsbyensomhed uden Lejlighed til at modtage Indtryk af samtidige Kunst, er iøvrigt ganske uhistorisk. Oehl. op-

- giver ogsaa senere i Stykket denne Tanke (se f. Ex. S. 325, 373, 374).
- 286 *daarlig taabelig* (»thürichte».)
Vædde vi? »Wetten wir?»
- 287 *Værtskab* »Wirthschaft».
- 288 *en fattig Synder* »ein armer Teufel».
- 289 *undværer jeg dig* »entbehr' ich dich« (j: savner jeg dig).
Kardinalers Broderdøtre Kardinal Bibiena søgte for-
 gæves at overtale Raffael til at gifte sig. Tilsidst fik
 han en Forlovelse istand mellem Kunstneren og sin
 Niece Maria, Raffael udsatte imidlertid stadig Bryl-
 luppet, som aldrig blev til noget (Vasari).
- 293 *Platfonden* Loftet.
en Elsker den tyske Tekst har *Liebhaber*; Ordspillet
 er gaaet tabt i Oversættelsen. Sm. ogsaa *Elsknl-*
gen for Liebhaberey.
- 294 *Det er jeg selv* »Das bin ich selbst».
- 295 *høit* i det højeste.
- 296 *En Adelsmand bør skatte alt det Adle* »Ein Edel-
 man muss alles Edle schützen».
- 298 *I har vist en sielden Kunst* »Ihr habt hier viele Kunst
 gezeigt».
- 299 *S. Giuseppe, S. Giovanni* 1521--23 dekorerede Cor-
 reggio Kuppelen i S. Giovanni Evangelista i Parma
 (»Johannes' Syn paa Patmos»); 1526--30 smykkede
 han Domkirkens Kuppel med Fremstillingen af Ma-
 rias Himmelfart. Se Oehls »Erindringer», II, S. 185
 --186.
- 300 *Hiertensdreng* »Herzensjunge».
- 304 *Den store Rafael er død dernæf* Vasari antyder, at Raf-
 faels erotiske Umaadeholdenhed har været Aarsagen
 til hans tidlige Død.
fem Bajocs ca. 25 Øre.
- 306 *Giotto* (ca. 1266--1337), berømt italiensk Maler, Dan-
 tes samtidige og Ven; *Cimabue* (ca. 1240--ca. 1302),
 hans Forgænger og Lærer. Der findes ingen Værker
 af de to Mestre i Correggio.

- den hellige Lucas ifølge Legenden var Evangelisten Lukas Maler.
- 307 *Formeren bedre paa Tysk: »der Bildner«.*
- 308 *den kraftige Enfoldighed »die Einfalt und die stille Kraft«.*
Sølverfleie Selvvinger (»Silberflügel«). Oehl. har aabenbart tænkt paa en af de to berømte smaa Engle paa Raffaels Sixtinske Madonna.
en Seraphim med sex uhyre Vinger rigtigere: en Seraph; Seraphim er den hebraiske Plertalsform. Smågn. Cherubim nærværende Udgave II, S. 95 og Noten dertil. Seraferne er seksvingede Væsener, der staar omkring Guds Trone (Esajas 6, 2—3).
Uriel i den seajødiske Teologi Navn paa en af Erkeenglene (som Michael og Rafael).
Jeg er en gammel Dreng til dette Vers findes intet Sidedestykke i den tyske Udgave.
- 312 *Battista (it.) Døber.*
Saa har I altså seet af mine Sager? »Habt ihr von meinen Sachen was gesehen?«
Attributer eller Equipage »Nun — Attributen, Stuten, das ist Eins.« Ordspillet er gaaet tabt ved Oversættelsen.
- 313 *den Vært som frit beværtad den store Rafael denne Anekdote synes at være Oehl.s egen Opfindelse.*
i Livet »im Herzen«.
- 314 *Beværes Gud! »Bewahre Gott!«*
per Bacca! ved Bacchus!
Han gjør mig ingenting »Er macht mir nichts«.
- 315 *Han kalder det: »Lidt Hvede, megen Klinte »Er nennt es viel Geschrey und wenig Wolle«.* Den videre Udførelse af det tyske Ordspil er meget søgt i den danske Gengivelse.
- 316 *hveden hvorfra.*
- 322 *Men tegne kan I ej Vasari erklærer, at Correggio har naaet det højeste Mesterskab som Kolotist, medens han ikke var saa betydelig som Tegner.*
vammelig den tyske Tekst har »fratzenhaft« (v: karius-katuragtig).

- 324 *Dryadernes Vinhøst* en lille Karneol fra Renaissance-tiden med en Fremstilling af Dryadernes Vinhøst, som endnu findes, skal efter Traditionen have tjent Michelangelo som Signet (Boysen).
træder træder ind.
- 325 *Giulios og Lorenzos Grave* Michelangelos berømte Gravmæle over de to Mediceerfyrster i S. Lorenzo i Florens er først påbegyndt ca. 1529, kun faa Aar før Correggios Død. Figurerne paa Giulianos Gravmæle forestiller Natten og Dagen, de paa Lorenzos Morgendæmringen og Skumringen. Oehl. husker derfor forkert, naar han nedenfor taler om *Dagen paa Lorenzos Grav*.
- 326 *dog dødt og sorgfuldt* rettet 1832 til: *dog strengt og sorgfuldt*.
Dannelser »Gestaltene».
Er jeg en Kunstner ej? O jeg er ikke nedrig! Tydeligere i den tyske Tekst: »Bin ich auch kein Künstler? Niederträchtig bin ich nicht».
- 327 *ene, uden ved dit Arbeid* »Allein dich, und heym Bilde nicht zu sehn».
- 328 *Lad denne Malen* »Lass dieses Mahlene».
- 329 *Og kan jeg ikke vorde Kunstner* o. s. v. præcise i den tyske Tekst:
Und kann ich nicht ein guter Künstler werden.
Ich will ein guter Mann, ein Vater seyn.
- 330 *til det Bedre!* »es recht zu machene».
- 332 *den skal endnu tilhøre mig* »der soll noch mir gehören».
- 333 *Iris*, Regnbuens, Farvernes Personifikation.
heel, heelt »Schr, sehr!»
- 337 *Jert Billed er guddommeligt* — *Geniets Virkning* disse tre Vers findes ikke i den tyske Udgave.
feiler intet »ichit nichts».
- 341 *det Sixtinske Kapel* i Vatikanet, hvor Loftet og Endevæggen er smykket med Michelangelos Hovedværker paa Malerkunstens Omraade.
- 343 *at leve med ham* »mit ihm zu lebene»: at omgaa ham.

- Kronos* Zeus' Fader, Verdenshersker efter Uranos, frygtede sine egne Børn og slugte dem derfor umiddelbart efter deres Fødsel; kun Zeus blev reddet.
- Prometheus* Titanen, der dannede Mennesket af Jord og Vand og hentede liden til Menneskene fra Himlen.
- 347 *Foragt ej Talent! — vtri Grund* disse syv Vers findes ikke i den tyske Tekst.
- 349 *Leda, Danaë* berømte mytologiske Malerier af Correggio, det første findes nu i Berlin, det andet i Rom; begge skildrer Zeus' Elskovsventyr med jordiske Kvinder.
- Dag* maaske Hentydning til Correggios Billede »Madonna di S. Girolamo« (Parma), der har faaet Tilnavnet »il giorno« (Dagen).
- 350 *selv Stoffets Efterligning* »: selve Stoffets Efterligning. («Der Körper selbst, die Farbe und das Leben mit Licht und Schatten»).
- Forbindelsen* Kompositionen («Die Verbindung»).
- 351 *Jesu Moder* Madonna med den døde Kristus paa sit Skød («Pietà»), Marmorgruppe i Peterskirken, Rom.
- Eders Adam* »Menneskets Skabelse«, Loftsmaleri i det sixtinske Kapel, Rom.
- 352 *Dannemand* »Biedermann«.
- Forstaaer han Velsk* En Italianisering af Talemaaden: forstaaer du Dansk?
- 353 *Jo vist! det gjør han strax* træffer ikke ganske den tyske Originals »Da hätt' er wes zu thun« (Saa vilde han faa noget at bestille!).
- 354 *da Paven tvang mig til at male* Michelangelo maatte efter Pave Julius II' Befaling afbryde Arbejdet paa hans Gravmæle for at dekorere Loftet i det sixtinske Kapel. Da han ikke tidligere havde malet Fresker, tilbød nogle Kunstnervenner fra Florens og Rom deres Hjælp, men blev hurtigt sendt hjem af Mesteren. Han besluttede sig til at fuldføre Arbejdet ganske alene og tillod ingen at faa Adgang til Kapellet. Da Paven engang vovede sig derind, kastede Michelangelo Brændestykker efter ham oppe fra Stilladset. (Vasari). — Ifølge Vasaris Beretning tilendebragtes

- Værket paa 20 Maaneder; i Virkeligheden tog det Kunstneren fire Aar.
af Templet drev, som Duckræmmerø Hentydning til Jesu Uddrivelse af Kræmmerne af Templet (Matth. 21, 12).
Bildning »Bildnerø».
- 358 *møns Høsten fores* i senere Udgaver rettet til *møns Høsten hviler*, hvad der dækker den tyske Tekst («während das Pferd ruht») og passer bedre til den følgende Verslinie.
- 361 *kom fra Himlen selv en Angelo* Ordspil paa Engel (angelo).
- 362 *Cycloperø* Kykloperne var ønsjede vældige Kæmper, som boede i Jorden og havde deres Smedie i de ildsprudende Bjerge.
tømmer Kilden den tyske Tekst har blot »die Quelle trinkt».
aander i et Glædesliv »athmet freudenreiches Leben».
- 363 *Vet føder ofte Bjerget kun en Mus* Hentydning til Horats' *Ars Poetica*, V. 139: »Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus» (Bjergene skal føde; der kommer en latterlig lille Mus til Verden).
- 367 *Reggio* By i Norditalien, 26 Kilometer ØSØ for Parma. I Reggio fandtes Correggios »Nata» paa Vasaris Tid.
- 368 *saa himmelsk som hendes Navn* Coelestina betyder den himmelske.
Det giver sig med Tiden, naadig Herre! Battistas Svar er uforstaaeligt; Forklaringen giver den tyske Tekst, hvor Ottavio nemlig har sagt: »mich liebt sie nicht».
- 369 *Hvad mig for Hovdet staaer.* »Das Einzige, was mir bedenklich scheint».
staaer jeg i en Maade »: sidder jeg net i det!
- 370 *Jeg maa endnu forklare mig i Dag* »Ich muss ihm heute noch den Vorschlag thun».
Calabreser Calabrien er Italiens sydvestligste Halvø; som Syditaliener er Battista mere varmblodig end sine lombardiske Landsmænd.
- 371 *Veien saa lang* der er 40 Kilometer mellem Parma og Correggio.

- 372 *En gammel Kone* Tieck gør opmærksom paa, at de her skildrede hollandske Genrebilleder og Nature morte-Stykker tilhører en Periode, der ligger 100 Aar senere i Tiden end Correggio, og at en italiensk Samler i det 16. Aarh. næppe vilde interessere sig for Kunsten nord for Alperne (IV, S. 293). Stedet er betegnende for Oehl.s egen Smag for Nederlænderne. *Flamlænder, Ubekendt* en saadan »Museumsetikette« er naturligvis ogsaa en Anakronisme.
- 373 *»Messias«* Det Navn har jeg jo aldrig hørt Verset mangler i den tyske Udgave. Quentin Massys (ca. 1466--1530), Hovedmesteren i den gammel-nederlandske Malerkunst. Oehl. tænker paa hans »Gniærne«, hvor man dog kun ser to, ikke fire, Personer. *Mantegna* Paduaskolens Mester (1431--1506), f. i Vicenza (ikke i Parma). Correggios Ungdomsværker er stærkt paavirket af ham. Billedet af Kongernes Tilbedelse er nu i Uffizierne, Florens. *Alberto Duro* Albrecht Dürer (1471--1528); ogsaa dette Billede findes i Uffizierne. *Paa den anden Side Alperne . . . er ogsaa Mennesker* »Hinter den Bergen gibt's auch Menschen«. Oehl. har her moret sig med at indsmugle et Goethe-Ord: »Jeg mindes et Træk af hans yngre Liv, som passer sig her. Da han kom til Weimar, legede de engang Ordsprogslegen i et Selskab. Han bad om at maatte lege et Ordsprog med Wieland (som formodentlig gav sig en Air over ham), skrev Fielde med Kridt paa et Skjærmbret, traadte bagved, bad Wieland gætte, og da denne ikke kunde, traadte Goethe frem igien, bukkede og sagde: »Mein Herr Hofrath! hinter dem Berge sind auch Leute«. (»Erindringer« II, S. 215--216). *Lionard da Vinci* (1542--1519); Billedet er vel Portrættet af den unge Prinsesse (Beatrice d'Este?) i Ambrosiana, Milano, som nu menes at være et Værk af Ambrogio Preda.
- 374 *Holbein* Hans Holbein den Yngre (1497--1543). *Perugino* den umbriske Skoles Hovedmester (1446--1524); hans Kunst åk efterhaanden et noget stereos

- typt Præg ved den stadige Gentagelse af de samme Hoveder, de samme Stillinge og Bevægelser.
Johan Bellin Giovanni Bellini (ca. 1430—1516), den første store venetianske Maler.
Fra Bartholomæo (1469—1517) blev Munk efter en religiøs Krise, fremkaldt ved Indtrykket af Savonarolas Domfældelse og Død. Hans »Hiob« findes i Uffizieme.
- 375 *Jeg er ogsaa Maler* ved Synet af Raffaels Hellige Cecilia i Bologna skal Correggio have udbrudt: *Anch'io sono pittore!* Historien fortælles af Pater Sebastiano Costa, Slutningen af det 17. Aarh.
- 378 *en trofast Mand* »ein schlichter Mann«.
- 382 *Er I da lykkelig?* Korrektere i den tyske Tekst: »Seyd Ihr denn glücklichher?«
den vøllystige Bagerkone 2den Udgave har: *den sandselige Fornarina*. La Fornarina (Bagersken; Navnet stammer først fra det 17. Aarh.) er et berømt Billede af Raffael i Uffizieme (dets Ægthed er dog omstridt), der ifølge en senere Overlevering skal forestille Kunstnerens Elskede.
Cardinalens stygge Broderdatter se Note til S. 289.
- 383 *Og gjorde Plan til Alle vores Lykke* uheldig Censur af »Ich woll't uns Alle drey so glücklich machen«.
- 385 *Kuglen være Voldgiftsmand* endnu 100 Aar senere var en Duell paa Pistoler noget ganske uhørt (Tieck S. 303).
Last rettes 1832 til *Byrde*.
- 388 *Silvio... Dorinda* Hentydning til Guarinis Hyrdespil »Il pastor fido« (1598), hvor Hyrdinden Dorinda i lang Tid forgæves sukker for den mandige Jæger Silvio.
- 390 *forlegen ej* »Bist du verlegen nicht« o: er du ikke forlegen ved at.
- 391 *skadelystne Skabning* mere harmløst i den tyske Tekst: »neckendes Geschöpf«.
- 392 *Nu forstær jeg hvorfor sig Grenen bæied* »Jeg besøgte for sidste Gang Villa Borghese, hvor jeg saa ofte havde vandret og hvor jeg, medens jeg digtede

Correggio, fik Ideen til *Scenen med Coelestina*. Thi da jeg en kølig Aften gik der og tænkte paa, hvorledes jeg skulde hæve Correggio paa en værdig Maade høit over den Fornærmelse, som Ottavio tilføier ham, holdt mig en Green i Laurbærhækken ventlig tilbage ved Knæhullet af min Klode; og den Tanke faldt mig pludselig ind: »En deilig, ædel Pige skal laurbærkrone ham« («Erindringer», II, S. 206).
et Billede »das Bild«.

393 *Hun sætter ham Krandsen paa Hovedet* »Stykket behagede ikke engang alle tyske Venner i Rom; men de Danske, og især Thorvaldsen, glædede det meget. Og aldrig glemmer jeg, da jeg der foreløste Stykket, og Christel Riepenhausen, paa det Sted, hvor Coelestina kroner Correggio, temmelig liggyldig sagde: »Hm, det er smukt!« Thorvaldsen sprang op, saac paa ham med funklende Øine og raabte: »Nei, det er stort!« («Levnet», II, S. 243).

394 *Hule »Halle«.*

Dante Inferno, canto IV.

Maltinger »Gemähliden«.

Herkulstøtten vistnok Fejlhuskning; Oehl. tænker maaske paa Phidias' kolossale Zeusstatue.

Apelles Oldtidens berømteste Maler (4. Aarh. f. Kr.).

Palæstrina italiensk Kirkekomponist (1524—1594); hans Virksomhed faldt først efter Correggios Død.

395 *Min Musa har i Sandhed . . . Jeg har ej drømt!* disse Vers findes ikke i den tyske Udgave.

I Kobber maa I tage denne Sum »Man fortæller, at han engang i Parma havde faaet udbetalt 60 Scudi i Kobber, og da han vilde bringe Pengene til Correggio for nogle Udbetalingers Skyld, havde han læsset hele Byrden paa sig og begivet sig paa Vej tilfods.« (Vasari). Correggio-Forskeren Julius Meyer bemærker til denne besynderlige Legende: »Wie aber ein solches Märchen an sich schon ist, ist mit Recht bemerkt worden: eine solche Summe in Kupfer, die wohl einer Last von drei bis vier Centnern gleich gewesen wäre, zu schleppen, dazu hätte es einer Goliath bedurft« («Correggio», 1871, S. 15).

476

- Eders Fader var Lastdrager* Correggios Far var Kunstmaler; han tilhørte en anset Familie i sin Fødeby.
- 396 *Jeg er Jer Fiende, og vil blive det* bedre Mening (jvnfr. det følgende) giver den tyske Tekst: »Ihr seydt mein Feind und bleibts«.
- 397 *Lasten* (ty.) Byrden.
- 398 *en Time . . . til Ave Maria* Klokken er altsaa 5.
- 400 Ved Opførelsen paa Burgteatret var femte Akt skaa- ret bort og Stykket endt godt («En Reise», II, S. 7—8). *Steenrapper* Trappetrin («Steinstufens»). *en gammel Røver* paa sin Italiensrejse levede Oehl. i stadig Skræk for Røveroverfald og drømte fælt der- om om Natten (under 7/3 1809 fortælles en karakteris- stisk Røverdrom i hans »Wallfahrt nach Rom. Ein Tagebuch« i »Morgenblatt für gebildete Stände«, (1810, I, S. 158). Baggesen var ikke tilfreds med Valen- tino: »Den bodfærdige gamle Satan, der egentlig blot gjør blind Alarm i Stykket, og formodentlig kun er der, fordi vor Digter i alle sine Tragedier og Dramer endelig maa have en Djævel med i Spillet« (XII, S. 98).
- 401 *Jovis* Genitiv af Jupiter.
Hvad er dette? »Woher mag das wohl kommen?«
- 402 *Paternoster* Fadervor.
Absolution Syndsforladelse.
tilkomme ∴ tilkommende («zukünft'ge»).
Courer Ilbud.
Viturlno Deligencekusk i Italien.
give sig af Haabet det Smule, som jeg har »das Biss- chen Hoffnung ihm zu geben«.
- 404 *meget meer* »vielmehr«.
- 405 *Bonhas* en, der driver et Haandværk uden at have Ret dertil som Mester i Faget.
stakkels fattige («arme»).
- 406 *rev kræftig sig fra Synden* »riss sich kräftig von der Sünde«.
Ora pro nobis, Sancta Magdalena bed for os, hellige Magdalene.

- 409 *ej finde andre Fugle der* »soll nicht andre losen Vügel treffen«.
- 411 *drækker begjærlig* »Heden var betydelig. Solen brændte, og han søgte derfor at forfriske sig med en Drik Vand, men blev syg deraf; en hæftig Feber tvang ham til at gaa tilsengs, og han rejste sig ikke mere derfra« (Vasari). — I Virkeligheden blev Correggio syg i Februar og døde i Marts Maaned. Paa det Tidspunkt er det i Reglen endnu Vinter i Po-dalen, saa Heden kan ikke have gjort ham synderlig Fortræd (Jul. Meyer).
Rebekku rakte Abrahams Tjener en Drik fra Brønden og vandede hans Kameler (I. Mosebog 24, 10—20).
- 412 *Jo vist! nu komme vi!* samme Talemaade forekommer i »Aladdin« (nærværende Udgave II, S. 122 og Noten dertil).
det er mig saa ængstelig! »es wird mir so ängstlich«.
en Vise »I Rom og Grotta ferrata digtede jeg min Correggio. Jeg var kommen til den femte Akt, da jeg faldt i Vandfaldet ved Tivoli. . . . Erindringen af dette Fald gav mig Stoffet til Laurettas Sang« (»Erindringer«, II, S. 204). Sangen er en — løvrigt temmelig uheldig — Efterligning af Goethes Ballade »Der Fischere«.
- 413 *forfærd forfærdet*.
- 414 *et Hurra »ein Jauchzen«*.
Lombarde se Note til S. 268.
- 415 *Giovanni selv* Johannes Døberen.
en dobbelt Regnbue »Jeg var hos Boghandler Frommann [i Jena] med Goethe; men kunde ikke ret glæde mig derover, fordi jeg var saa trangbrystet. Dog talte jeg ikke til nogen derom. — Da saa jeg ud af Vinduet, og opdagede en stor straalende Regnbue, hvori fornemmelig den grønne Stribe luede lyst, som Haabets Farve. Ved dette Syn svandt min Frygt; og et Par Dage derefter trak jeg mit Veir frit igjen, da en gammel Læge der i Byen havde givet mig nogle Kampherdraaber. Men hin Dags Følelse, og Billedet af Regnbuen svævede for min Siæl, da jeg tre Aar der-

efter, digtede den femte Akt af Correggio«. («Erindringer», II, S. 66). — En skøn Analyse af Regnbuesmonologen findes i Hauchs Afhandling om »Correggio« («Afhandlinger og æsthetiske Betragtninger. Ny Række», 1869, S. 194).

Nu skal en anden skue — røre mængt et Bryst, før den forsvinder disse Vers findes ikke i den tyske Udgave.

Mausolæ Gravmælc.

417 *Stakkets Efterslægt!* »du kleine Nachwelt«.

Hensyn »Beziehung«.

419 *Atropos* se Note til S. 267.

420 *Kan du forsage?* den tyske Tekst har »Verzage nicht«, hvilket giver adskillig bedre Mening.

frygt dig ej »fürchte dich nicht«.

Blind se Note til S. 182.

429 *paa Andres Forbøn* »auf Ersuch zwey weltberühmter Künstler«.

Jeg siger dig det »Ich sag' es dir«.